

Talija. Zbirka gledaliških iger. Ureja Fr. Govekar. V Gorici. Tiska in zalaga »Goriška tiskarna« A. Gabršček. Dozdaj so izšli štirje zvezki te zbirke. Vsak zvezek obsega po eno enodejanko. Naslovi teh enodejank so: »Pri puščavniku«, »Starinarica«, »Bratranec« in »Medved snubač«. Namen zbirke je praktičen: čitalnice in različna druga društva naj bi prišla v položaj, nabaviti si po ceni takih iger, za katerih vprizoritev ni treba niti kdove kakih prizornic in prizorišč, niti ne posebnih predstavljalcev, skratka za deželo primernih iger. Vsekakor ustreza izdavanje te zbirke vprav živi potrebi. Cena vsakega zvezka je samo 40 h.

—k.

Prešeren v Rusih. Zanimanje Rusov za druge Slované raste od dne do dne. Tudi pri Rusih zmaguje čimdalje bolj prepričanje, da je vsak duševni proizvod kakega slovanskega naroda skupna last vseh Slovanov. Neka posebna ljubezen se kaže pri Rusih zadnje čase do našega Prešerna. Tako je spisal nedavno zopet o tem duševnem velikanu našem A. J. Stepovič razpravo v zborniku »Ežegodnik kolegii Pavla Galagana«, ki izhaja v Kijevu. Služil je pri tem pisatelju Koršev prevod Prešernovih pesmi. »Izvestija St. Peterburgskago slavjanskago blag. občestva« jako hvalijo to razpravo.

—k.

Vera Haruzina: Krajna. Očer. Moskva. Universitetskaja tipografija, Strastnoj bulvar. 1902. Vel. okt., str. 49. V zadnji »Zvonovi« številki smo izpregovorili par besed o knjigi »Avstriskaja Krajna«, katero je izdal ruski dostojanstvenik, g. Al. Haruzin. Zdaj pa nam je omeniti knjige, ki jo je spisala sestra njegova pod gori navedenim naslovom. Bavi se pisateljica z življenjem in gospodarjenjem našega kmeta, popisuje naravne krasote Kranjske dežele, govori o nošah, običajih itd., se dotika zgodovine in posega celo v prazgodovinsko dobo. Knjižica je pisana s toplim čutom in pristnim zanosom.

—k.

Januarski koncert »Glasbene Matice«. Z dvema virtuoziinjama češkega rodu nas je seznanila »Glasb. Matica« v zadnjem svojem koncertu, uvedla je pred nas mlado hčerko slavnega svojega častnega člana dr. Antona Dvořáka, koncertno pevkinjo Magdo Dvořákovo, in pa hčer češkega pisatelja, virtuoziinjo na goslih, Marijo Heritesovo. V glasno pohvalo, ki sta jo obe koncertantini želi vpričo ljubljanskega občinstva, sta se združila pristrčni pozdrav njima, ki sta nam bili ljuba gosta, pa tudi priznanje vrlin onega, kar sta nam podali kot umetnici. Samosvestni nastop, s kakršnim je gospodična Dvořáková očarala, je spričo odličnih svojstev njenega znamenitega glasu docela opravičen. Z lepim, mogočnim glasom obdarjena, polna živega temperamenta, se vdaja z vso dušo hvaležni svoji nalogi, povzbujati svoje občinstvo za program, ki si ga je zbrala. S skladbama svojega očeta »Lahko noč« in arijo iz opere »Rusalka« se je uvedla kaj srečno v občutnem, dovršeno niansovanem prednašanju, prirojeno svojo nagajivost pa je pristrčno uveljavila v prelepih priredbah »Libickih pesmi« J. V. Novotnega. Čudesno dete bi imenovali gospodično Marijo Heritesovo, mlado virtuoziinjo, ki kaže v mnogem detajlu še mar-

sikaj one ljubeznive naivnosti, ki nas miče pri mladini. Koliko je tu še lahko-miselnosti, ki je ne štejemo v zlo mladeži, ko vendar ni sama kriva, da ni še dozorela v zdrav sad, vendar pa že slutimo iz neštevilnih pojavov, da se nam obeta talent, ki je srečno vzgojen, ki je na pravem tiru, po katerem naj dospe k višjemu cilju. Danes občudujemo le redke talente, ki silijo na dan, in nadejamo se mnogo popolnejšega, kar še pride, ko dozori i mladi duh, ko dospe do one spretnosti v pojmovanju, kakršna je danes že v drobnih prstih virtuoziinje.

Neoporekljivo vzorno je bilo proizvajanje zborov, katere sta podala to pot ženski zbor, ki je zapel tri »Moravske dvospeve« Ant. Dvořáka, in moški zbor, ki se je odlikoval v novem, mogočnem zboru Ant. Foersterja »Povejte, ve planine« in v nežnem, melodije polnem zboru Ant. Nedvěda »Pod oknom«. Oba zbora sta nastopila virtuožno, skrbno pripravljena po svojem vodji gosp. Mateju Hubadu. Skladbe so bile izvedene blesteče; seval je iz njih sijaj, v katerem vidimo radi našo »Glasbeno Matico«.

Dr. Vl. Foerster.

Slovensko gledišče

Slovensko gledišče. A. Drama. »Quo vadis?«, drama v štirih dejanjih, oziroma devetih slikah, ki jo je spisal na podlagi Sienkiewiczzevega romana Anglež I. Barret, je pokazala ono privlačno silo, na katero se je računilo. Napolnila je dne 23. in 26. decembra p. l. in dne 3., 6. in 11. januarja t. l. gledišče. Toda zdi se, da je mikalo bolj to, kar se je čulo o Sienkiewiczvem romanu nego drama sama.

Jaz se nisem čudil malo, ko sem slišal prvič, da se je Sienkiewicz roman dramatizoval. Skoro zavidal sem dramatizatorju njegov pogum in zmožnost. Ne da bi bilo Sienkiewiczza samo ob sebi težko dramatizovati; on ne razmotriva in ne analizuje kdovekaj, temuč navaja dejstva. Pri njem ljudje delujejo in govore, a iz teh dejanj in govorov mora čitatelj sam snovati njih mišljenje in čustvovanje. Vidi se, kakor bi se bili v tem oziru nekateri mlajši pisatelji naši baš pri Sienkiewiczzu učili. Pri Sienkiewiczzu je torej že poskrbljeno za dialog in dejanje. Treba je samo zbirati. A drugo vprašanje je, kako odbrati iz tako velikega romana, kakor je »Quo vadis?«, baš tisto, kar spada po bistvu drame na oder! No, I. Barret si baš ni mnogo ubijal glave. O kakem razvijanju dejanja ni v drami ne duha ne sluha. Človeku se zdi skoro, kakor bi gledal v kaki panorami skozi steklo posamezne prizore iz Sienkiewiczzevega romana — seveda ne vseh, ker najefektnejših iz tehniških razlogov na oder spraviti ni mogoče.

Kar v prvi vrsti otežuje dramatiziranje romana »Quo vadis?«, je to, da v njem ni nobene take osebe, okoli katere bi se moglo osredotočiti dramatiško dejanje. Nerona je že Sienkiewicz malo karikiral. Sicer nam ga je napravil kakor morda še nikdo pred njim verjetnega, vendar se čuti, da tudi on še ni pogodil vseh psiholoških momentov v značaju tega čudaka. Dolgo smo bili navajeni videti v Neronu samo zločinca nenaravne, naravnost peklenske zlob-

nosti. Verjeli smo slepo, kar se je pripovedovalo o njem slabega in hudega. V novejšem času postaja zgodovina tudi Neronu nasproti bolj pravična. Znano je, da se dandanes ne smatra več za dognano, da je Nero res zažgal Rim. Stvar je nekako tista, kakor s požarom v Moskvi ob Napoleonovem prihodu, glede katerega trdi Tolstoj v svojem slovitem romanu »Mir in vojna«, da je nastal le vsled neprevidnosti in da nima patriotizem ž njim nič opraviiti. Toda tega ne zamerimo Sienkiewiczzu, da nam slika Nerona kot požigalca, kajti nam vsem je prešlo že v meso in kri, da si ga mislimo kot takega, in pisatelju zgodovinskega romana se ni ravno treba oklepiti — gole istine. Pač pa je nagib, vsled katerega je Nero po Sienkiewiczzu zažgal Rim, tak, da ga težko več pripisujemo človeku zdrave pameti. Ta nagib je v prekričečem nasprotju z zgodovinskim dejstvom, da je Nero po požaru storil vse, da bi mesto čim više dvignil, in da je pokazal pri tem naravnost velik razum in dalekovidnost. Vsekakor je torej Nero, kakor že omenjeno, v Sienkiewiczzevem romanu malce karikiran in baš zato malo sposoben za dramskega junaka. Nič bolj dramatiški pa niso tudi druge osebe, ki bi mogle priti tu v poštev. Vinicij je dokaj pasiven, še bolj seveda Ligija-mučenica, ki že vsled te svoje lastnosti ne more igrati nobene posebne aktivne vloge. Še najbolj krepko poseza v razvitek dejanja Petronij. No, tudi v igri stopi Petronij, zlasti v smrtnem prizoru, tako zelo v ospredje, da se človek nehote vpraša, zakaj se drama pač imenuje »Quo vadis?«. Morda delam dramatiku Barretu v kakem oziru krivico in mogoče, da je drama napravila na tiste, ki Sienkiewiczzevega romana niso čitali, boljši vtisk nego name. Vsekakor pa ostane istina, da roman dramo ne samo kar se tiče umetniške vrednosti, temuč tudi učinka, daleč nadkriljuje. In poglobitni vzrok za to? — No, Sienkiewiczzev roman ima junaka, ali bolje, junakinjo, katero je dramati-zator ali prezrl, ali je pa na oder ni znal spraviti. Ta junakinja je krščanska ideja! In zato je roman bolj dramatiški nego drama! V romanu imamo konflikt med krščansko in pagansko idejo, v drami imamo posamezne prizore, a nikakega konflikta! Če je hotel I. Barret doseči z dramo to, kar je dosegel Sienkiewicz z romanom, bi bil moral začeti vse drugače. Težka stvar to, vsekakor. Ali šlo bi bilo morda pa vendarle! —

Dne 9. in 15. januarja se je predstavljal na našem odru kot noviteta »Anatolov dvojnik« (»Le coup de fouet«), burka v treh dejanjih, spisala Maurice Hennequin in Georges Duval. Burka nižje vrste, ki ne dela posebne časti francoskemu imenu, dasi je dejanje duhovito zasnovano in izumljeno! Igra se pogreza semtertja brez potrebe in pravega zmisla v podlosti, če ne gre devati morda tega in onega na rovaš prelagatelja ali pa celo posameznih igralcev! . . .

Razen tega smo imeli še sledeče dramske predstave: dne 28. decembra popoldne se je vprizorila poleg »Krojača Fipsa« drugič »Rdeča kapica«, zvečer istega dne tretjič burka »Brez denarja«, na novega leta dan popoldne »Lumpacij Vagabundus«, dne 17. in 25. januarja so se ponavljali našemu občinstvu toli priljubljeni »Rokovnjači«, a dne 20. januarja popoldne je bila na vrsti »Ljubosumna kuharica« — drama v 3 dejanjih, spisal Aleksander Dumas ml., igra, kateri se gorenji predpustni naslov le slabo prilega.

B. Opera. Opera nam zadnji čas ni prinesla nič novega, deloma zaradi tega ne, ker je bilo po vrsti več opernih moči bolnih in se je moralo vsled tega nekaj opernih predstav opustiti. Peli so se dne 30. decembra in 6. januarja

»Psoglavci«, na novega leta dan zvečer smo čuli četrtnokrat v sezoni »Prodano nevesto«, dne 11. januarja petič »Maričon«, a dne 23. in 25. januarja se je vprizorila po daljšem premoru zopet enkrat opera »Faust«.

Dr. Fr. Zbašnik.

»Psoglavci« na našem odru. O izvajanju velike in težke Kovačovičeve opere »Psoglavci« v našem gledišču smo prejeli sledeče vrstice, katere priobčimo tem rajši, ker svedočijo, kako izborna opero imamo letos.

Proizvajanje »Psoglavcev« na ljubljanskem opernem odru svedoči o resni vnemi za veliko češko delo. Podalo se je vse, kar moremo in smemo zahtevati pri svojih razmerah. Te so pač take, da ne moremo zahtevati vsega, kar obsega pojem vzornosti; krivi so pred vsem tesni, le majhnemu orkestru odmerjeni prostori. Majhen orkester pa seveda ne zadostuje moderni operi, ki sloni na orkestru, kajti malemu orkestru manjka onih proporcij, ki so skladatelju bile na misli, ko je ustvarjal. Če smo pa že pri orkestru primorani, reducirati svoje zahteve, smemo biti ponosni, da se vsaj v solistovskem ensembu naših pevcev kosamo z večjimi odri. In ravno letošnja sezona je v tem oziru posebno ugodna. Pohvaliti nam je kar najbolj tenorista g. Vlčka (Kozina), ker nadkriljuje daleč tenorje provincijalnih odrov. Milino in krepkost družji njegov junaški tenor in dragocenost glasu mu še povišuje inteligenca, ki oduševlja njegovo prelepo igro. Odličen par mu je sopran gospe Hanusove-Svobodove (Hanči), pevke umetniški umerjenega, vsekdar simpatičnega glasu. Gospod Král (Laminger) ima vsa odlična svojstva za baritonove vloge, krepko svežost in blagoglasno polnost. V tem oziru zadovoljuje v izredni meri tudi sopran gospice Procházkove (Katarina pl. Lamingerjeva). Simpatična pevca imenujemo basista g. Aschenbrennerja (Přibek), vrlega rutinerja v igri in petju, in altistinjo gospodično Glivarčevo (Kozinova mati) in s toplim priznanjem se spominjamo g. Hašlerja, ki zmaguje, dasi po poklicu dramski igravec, z veliko spretnostjo nemalo basovsko vlogo Jiskre. Mlademu tenorju g. Hajku je dana tu lepa prilika, pokazati lepoto liričnega glasu v vlogi Ecla, dasi je ta vloga manj primerna njegovemu značaju. Spretno je izvršil svojo vlogo zbor, prav dobro tudi režija, ki se je potrudila vprizoriti opero s potrebnim bleskom. Postavila je na oder kar najobilnejši personal, pomnožen z vsem dramskim osebjem v velikih ljudskih prizorih.

Kapelnik gosp. Benišek in dramatični odbor sta dosegla z vprizoritvijo uspeh, ki ga je iskreno pohvaliti.

Dr. Vladimír Foerster.

Petindvajsetletnica. Član slovenske drame, gospod Danilo, praznuje letos petindvajsetletnico svojega igralskega delovanja. Gospod Danilo je eden najporabnejših domačih moči naše drame. Kreiral je lepo vrsto vlog. Kdo ne pozna njegovega »Obloškega Tončka«? Odlikoval pa se je zlasti vselej v bonvivantskih vlogah. Tu je on res mojster. »Dramatično društvo« mu je dovolilo v priznanje njegovih zaslug časten večer.

Brez dvojbe bode naše občinstvo tem povodom storilo svojo dolžnost ter se primerno spominjalo zaslužnega igralca.